

Tarih Öğretmenlerinin Madde Bağımlılığı ve Medya Bağımlılığı İle İlgili Düşünceleri

Opinions of History Teachers Related to Drug Addiction and Media Addiction

Kadir Ulusoy

*Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı,
Mersin, Türkiye*

İlk Kayıt Tarihi:02.04.2016

Yayına Kabul Tarihi:12.05.2016

Özet

Bu çalışma, tarih öğretmenlerinin madde bağımlılığı ve medya bağımlılığı hakkındaki düşüncelerini tespit etmek amacıyla yapılmış betimsel tarama modelinde ilişkisel tarama yöntemi ile yapılmış bir araştırmadır. Araştırma, 2016 yılı Nisan ayında Mersin, Antalya ve Ankara ili merkez ilçelerde görevli, random yöntemle seçilmiş 130 tarih öğretmeni ile yapılmıştır. İncelenen çalışmalardaki bulgulardan hareketle madde bağımlılığı ve medya bağımlılığı ile ilgili anket maddeleri oluşturuldu ve bu anket maddelerinin yanında 7 soruluk açık uçlu soru formu da oluşturuldu. Araştırmada; tarih öğretmenlerinin tamamına yakının, günlük internette geçirdikleri vaktin, maksimum 2 saate kadar olduğu, tarih öğretmenlerinin İnterneti genel olarak “sosyal medya” ve “eğitim programları ve çalışmaları” için kullandığı görülmektedir. Tarih öğretmenlerinin ‘Bağımlılık’ denilince aklına ilk gelenlerin internet ve uyuşturucu olduğu görülmektedir. Tarih öğretmenleri öğrencilerin “maddelere” kolaylıkla ulaşabildiğini düşünmektedir. Öğretmenler ayrıca; eğitim ortamlarında teknolojik araç gereçlerin kontrolsüz kullanılmasının öğrencilerin teknolojik bağımlılığını tetiklediğini, öğrencilerin internette geçirdikleri vakti ile ilgili velilerin şikâyette bulduklarını, öğrencilerin vakitlerinin büyük bölümünü internet başında geçirdiklerinden dolayı eğitim süreçlerinin olumsuz etkilendiğini düşündükleri ve bağımlılıklarından dolayı sosyalleşemeyen öğrencilerin olduğunu belirtmişlerdir.

***Anahtar Kelimeler:** Tarih öğretmenleri, madde bağımlılığı, medya bağımlılığı.*

Abstract

The purpose of this study was to determine the opinions of history teachers carrying on their duties in high schools related to drug addiction and media addiction. This study was a descriptive research carried out to learn the opinions of history teachers upon drug addiction and media addiction. Relational screening method as a descriptive screening model was used because the research tried to determine the opinions of history teachers as a sociologist upon drug addiction and media addiction that were efficient upon young people’s experiencing value erosion. The research was carried out with 130 history teachers chosen randomly among the teachers assigned in Mersin, Antalya and Ankara provincial centers in April 2016. After the literature review, the studies on drug addiction and media addiction were analyzed. In reference

to the findings in the analyzed studies, the relevant questionnaire related to drug addiction and media addiction was prepared. Beside the questionnaire, an open-ended questionnaire form including 7 questions was also prepared. In the research, almost all history teachers were noticed to spend max 2 hours on the Internet daily, and they used the Internet more on "social media" and "educational programs and studies." What comes first to the minds of history teachers on "addiction" was noticed to be internet and drug. History teachers considered students to reach the "drugs" easily. Furthermore, teachers also mentioned that uncontrolled use of the technological tools in educational environments triggered technological addiction of the students, parents complained on the time students spent on the internet because students spent most of their time on the internet, their educational process affected negatively, and there were non-social students due to the addictions.

Keywords: Hstory teachers, drug addiction, media addiction.

1. Giriş

Son yıllarda özellikle gençliğin içine çekilmeye çalışıldığı madde kullanımı ile sosyal medyanın da gelişmesiyle yeni bir bağımlılık türü olan medya ve sosyal medya bağımlılığı her geçen gün daha da artmaktadır. Bu bağımlılıklar gerek okulların, gerek ailelerin, gerekse sosyal çevrenin de olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır. Farklı isimlerle ilkokul çağındaki çocuklara kadar indirgenmeye çalışılan madde kullanımını ve 3-4 yaşındaki çocukların bile ellerinden düşmeyen telefon ve bilgisayarlar gelecekte farklı sorunlarla karşılaşılacağına ipuçlarını vermektedir. Bu nedenle gerek uyuşturucu madde bağımlılığı gerekse medya bağımlılığı konularında daha duyarlı bireyler yetiştirilmesi ve bilinçli bir toplum oluşturulması kaçınılmaz bir hal almıştır.

Uyuşturucu madde kullanımı önemli bir sorun olup, Türkiye’de diğer Avrupa ülkelerinde olduğu kadar yaygın görülmemekle birlikte, tüm boyutları ve risk etmenleri ile birlikte ortaya gereken tıbbi, hukuki, eğitim, sosyal ve güvenlik boyutları olan bir konudur. 2011 yılında TUBİM tarafından ülke örnekleminde ilk kez yapılan “Türkiye’de Genel Nüfusta Tütün, Alkol ve Madde Kullanımına Yönelik Tutum ve Davranış Araştırması” (TUBİM GPS Araştırması) ve “Türkiye’de Okullarda Tütün, Alkol ve Madde Kullanımına Yönelik Tutum ve Davranış Araştırması” (TUBİM SPS Araştırması) sonuçlarına göre esrar dahil herhangi bir uyuşturucu maddeyi en az bir kez deneyenler (yaşam boyu madde kullanımı prevalansı) 15-64 yaş grubunda % 2,7, 15-16 yaş grubunda ise % 1,5 olarak belirlenmiştir. Erkeklerde yaşam boyu uyuşturucu madde kullanımı % 3,5 iken, kadınlarda % 2,6’dır (EMCDDA, 2013;18-19).

Hızla artan ve bir hastalık haline gelen madde bağımlılığı Tosun (2008)’a göre; merkez sinir sistemini etkileyerek, kişinin mental durumunda ve davranışlarında değişiklik yapan ve zamanla “kötüye kullanım (abuse)” ya da “bağımlılık (dependence)” oluşturan maddelere değişik zamanlarda değişik isimler verilmiştir. Genelde bağımlılık yapan maddelerdir.

Sakinleştirici ve uyarıcı etkileri olan, giderek daha fazla alma isteği ve alınmadığında yoksunluk belirtileri doğuran kimyasal maddelere “uyuşturucu madde” adı verilir. Uyuşturucu madde bağımlıları, çoğunlukla kullanımı kontrol edebilecekleri düşüncesiyle madde kullanmaya başlarlar. Oysa bağımlılığın nasıl gelişeceği öngörü-

lemez, bir kez kullanım dahi son derece risklidir. İlk kullanımdan sonra tekrar tekrar madde alma ihtiyacı doğar. Aynı uyuşturucu etkinin sağlanması için kullanım sıklığı ve/veya miktarı artar. Bu kısır döngünün yerleşmesiyle kişi bağımlılık sürecine girmiş olur.

Birleşmiş Milletler tarafından yayımlanan 2010 Dünya Uyuşturucu Raporu'na göre; gelişmekte olan ülkelerde amfetamin tipi uyarıcılar ve reçeteli ilaçlar başta olmak üzere uyuşturucu madde kullanımı artmaktadır. Afganistan, And Ülkeleri (*Venezuela, Kolombiya, Ekvador, Peru, Bolivya, Arjantin ve Şili*) gibi afyon ve kokain üreticisi ülkelerde bu maddelerin kullanımında azalma gözlenirken, Avrupa ülkelerinde kokain kullanımı son on yıl içinde 2 milyon kişiden 4,1 milyon kişiye çıkarak ikiye katlanmıştır. Aynı rapora göre; amfetamin benzeri uyarıcı maddelerin kullanım oranı dünya çapında 30-40 milyon kişiye ulaşmıştır. Ekstazi kullanımı Kuzey Amerika ve Asya ülkelerinde artış göstermektedir. 2010 Dünya Uyuşturucu Raporu'nun en altı çizilmesi gereken verilerinden biri; zengin ülkelerde yaşayan zengin insanlar bağımlılık tedavisine ulaşabilirken, yoksul ülkeler ve yoksul insanlar tedavi olanağına sahip olamamakta ve büyük bir sağlık sorunu ortaya çıkmaktadır. Rapora göre geçen yıl dünya çapında 20 milyon uyuşturucu bağımlısı bağımlılık tedavisi alamamıştır. Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Madde İzleme Merkezi'nin verilerine göre; Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 2006 yılında Türkiye genelinde 60 ilde 26000 okullu genç üzerinde yapılan araştırmaya göre, gençlerin % 2,9'u son üç ay içinde uyuşturucu/uyarıcı madde kullandıklarını belirtmişlerdir. 2006-2007 yılları içinde Türkiye'de yatarak tedavi imkânı bulan 2853 kişinin % 43,6'sı afyon ve türevleri, % 36,3'ü ise esrar kullanımı nedeniyle tedavi görmüştür. Uyuşturucu madde kullanımının ve madde kullanımına bağlı ölümlerin yıllar içinde artış gösterdiği gözlenmektedir. Tüm bu verilere karşın, Türkiye'de alkol ve madde bağımlılığı tedavisinde özelleşmiş kamu ve özel sağlık kuruluşu sayısı son derece azdır (<http://www.psikiyatri.org.tr/pagepublic.aspx?menu=45>).

TÜİK ilk defa 1997 yılında seçtiği 27 pilot ilde çocuk olarak değerlendirilen 18 yaş altı bireylerin işlediği suçların nedenlerinin ve boyutlarının belirlenmesi için çalışmalara başlamıştır. 2013 yılında güvenlik birimlerine geliş nedenine ve bağımlılık yapan madde kullanma durumuna göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların sayısı 273571'dir. Bu çocukların 66735'inin madde kullandığı tespit edilmiştir (TÜİK,2014). Görüldüğü gibi madde kullanan çocukların suç işlemeye meyilli oldukları anlaşılmaktadır.

Suçta sürüklenen çocuklarda madde kullanımı 2009 - 2013 arasında % 162 artmıştır. Bu beş yılda suçta sürüklenen çocuklardan madde kullananların sayısında önemli artış olduğu görülmektedir. Daha çarpıcı bir artış ise, 11 yaş ve altındaki çocuklarda 2013 yılında 2009 yılına göre % 270,7 artması oldu. Diğer bir dikkat çekici değişim ise, 2013 yılında 2009 yılına göre en büyük artışın % 658,7 ile bir veya birden fazla uyuşturucu madde kullanan çocukların sayısında (sadece uçucu, çözücü, yapıştırıcı, esrar, eroin, kokain, hap, bonzai kullanıcılarında) gerçekleşmesi oldu. Yaş gruplarına bakıldığında, en büyük artış 11 yaş ve altındaki çocuklarda görüldü (TÜİK, 2014). 2014 yılında suçta sürüklenme nedeni ile güvenlik birimlerine getirilen 117486 çocuktan 45211'ine yaralama suçu isnat edildi. Bu suçu 30498 çocuk ile hırsızlık, 8855

çocuk ile de uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak veya satın almak suçu izledi. Ayrıca, 4391 çocuk tehdit, 4212 çocuk ise mala zarar verme suçu ile isnat edilerek güvenlik birimlerine getirildi (TÜİK, 2015). Görüldüğü üzere uyuşturucu veya madde kullanmak ve satmak-satın almak çocukların işlediği önemli suçlar arasındadır. Son yıllarda madde kullanımını önlemek ve bu konuda genel durumu tespit etmek için gençlik ve aileler üzerinde de çalışmaların yapılması teşvik edilmektedir. Örneğin; 1991 yılında lise öğrencilerinin madde kullanımı ile ilgili çalışma yapılmış, çalışma sonucunda herhangi bir maddeyi hayatında en az bir kez kullanan gençlerin oranı % 2.6, esrar kullanım oranı ise % 0.7 olarak tespit edilmiştir (Özer,1991). Ögel, Çorapçioğlu ve Sır (2004)'ün yaptıkları çalışmada 12.270 lise öğrencisinin madde kullanım oranları, şu şekilde tespit edilmiştir: Esrar % 3, uçucu maddeler % 4.3, eroin % 2.1, ecstasy % 1.3 ve kokain % 1.2'dir. Çalışmada ayrıca özel okullarda okuyan öğrencilerin devlet okulunda okuyan öğrencilere oranla esrar kullanım riski % 2.6, uçucu madde kullanım riski % 1.8, eroin kullanım riski % 3.2, ecstasy kullanım riski % 4 ve kokain kullanım riski % 3.8 kat daha fazla olduğu tespit edilmiştir. TÜBİTAK 2011 yılındaki araştırmasına göre Genel Nüfusun Eğitim Gruplarına Göre Yaşam Boyu Uyuşturucu Madde Kullanma Durumlarının Dağılımında ilkökul mezunlarının % 2.4'ü eğitim durumu olmayanların %2.6'sı uyuşturucu madde kullanırken; üniversite mezunlarında bu oranın % 3.1 olması dikkat çekmektedir TÜBİTAK (2011). Eğitim düzeyi arttıkça, bilinç düzeyi arttıkça uyuşturucu madde kullanımının azalacağı yerde artış göstermesi bu konuda detaylı çalışmaların yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Bir diğer bağımlılık konusu da medya ve sosyal medya bağımlılığıdır.

Medya ve sosyal medyanın kullanımında bir sorun yoktur, sorun bağımlılık boyutuna gelmesindedir. Medya sistemi ile bir bütün olarak multimedya unsurlarını kullanarak veya internet, sosyal medya ortamları, televizyon, radyo ve gazete ayrı ayrı kullanarak bir kitlenin peşinden gitmek, sürekli onları takip etmek, oyun ortamlarında ve sohbet ortamlarında sanal arkadaşlıklar edinmek, hatta terör örgütlerinin bile eleman kazanmak ve devşirmek için kullandığı bir ortam olan sosyal medya, her boyutu ile ele alınmalıdır.

İnternet, sosyal medya ve diğer yeni iletişim teknolojilerinin öncülük ettiği, hızla değişen bilgi ortamında, farklı iletişim kaynaklarına yönelen bireylerin bağımlılık temelinde geliştirdiği ilişkiler önem arz etmektedir. Önce kitle iletişim dönemi ardından internet tabanlı uygulamalar ve sosyal medya, insanların kendi iletişim kanallarını yaratmalarında çok etkin bir rol oynamıştır. Bunun akabinde "bağımlılık" temelinde yeni ilişkiler ortaya çıkarmıştır. Medya ve bağımlılık ilişkisi yeni teknolojik gelişmelerin vaz geçilmez kavramları olmuştur (Işık ve Topbaş, 2015).

Al-Menayes (2014)'e göre, internet bağımlılığı tam anlamıyla psikiyatrik bir bozukluk olarak kabul edilmedi ancak, insanların önemli oranda endişe duyduğu bir bağımlılık çeşidi olarak görülmektedir. Özellikle gençler ve öğrenciler olmak üzere insanlar akademik yönlerini geliştirmek yerine boşa vakit kaybediyorlar. Siber bağımlılık onların performansını olumsuz etkiliyor. Ayrıca geceleri geç saatlere kadar uyumamaları insanlarda uyku eksikliğinden kaynaklı sağlık sorunlarına da sebep oluyor.

Sosyal medya bağımlılığı ile ilgili olarak farklı ülkelerde yapılan araştırmalarda

şu sonuçlara ulaşılmıştır: İngiltere’de yapılan bir çalışmada, gençlerin % 18’inin internet bağımlısı olduğu, Çin’de erkek öğrencilerin % 12’sinin kız öğrencilerin ise % 5’inin internet bağımlısı olduğu yönünde sonuçlara ulaşılmıştır. Hong Kong’ta ise lise öğrencilerinin % 26.7’sinin çevrim içi faaliyetlerde bulunduğu görülmüştür (Al-Menayes, 2015). Przybylski, Murayama, DeHaan, ve Gladwell (2013)’e göre; medya ve sosyal medya bağımlılığın artmasında ücretsiz sosyal medya uygulamalarının olması ve her zaman her yerde Wi-Fi ye ulaşılıyor ve internet bağlantısına erişiliyor olması gelmektedir. Mobil telefonlarda internet erişiminin olmasının da medya ve sosyal medya bağımlılığının artmasında etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu gelişmeler internet bağımlılığını, tetiklemektedir. İnsanlar özellikle Facebook’ta zaman geçirmekte, kaç beğeni aldım diye merak ediyor, sürekli kendini göstermek istiyor, selfiler, fotoğraflar vb. etkinlikler insanları sürekli sosyal medyada tutuyor buda bağımlılığa dönüşüyor.

Çevrimiçi sosyal medya ortamlarında mahremiyet, bireylerin özel ve kişisel bilgilerinin kısa sürede yayılması, özel yaşamın olumsuz etkilenmesi, bazı video ve görsellerin ifşa edilmesi ve tehdit aracı olarak kullanılması bireyleri toplumda küçük düşürürken; aile içinde de kaoslara ve çatışmalar yol açmaktadır. Christofides, Muise ve Desmarais (2009)’e göre bu durum sosyal ve psikolojik risk faktörleri içermekte ve gelecek adına endişelere yol açmaktadır. Al-Menayes (2014)’e göre de cep telefonları da bağımlılığı etkileyen unsurlardan biridir. Cep telefonları ile erişimin kolay olması, her yerde video-fotoğraf, mesajlaşma, ilgi çekici diğer uygulamalar insanları her yerde; yürüyüşte, otobüs, metro vb. ulaşım araçlarında ve araba sürerken dahi meşgul edebiliyor ve bağımlı yapabiliyor. Bu durum insanların yüz yüze iletişim kurmalarını da engelliyor, herkes online olarak sanal ortamlarda görüşebiliyor.

Türkiye’de de sosyal medyanın kullanımının oldukça yaygın olduğu bilinmektedir. 2013 yılında hazırlanan “Gençlik ve Sosyal Medya Araştırma Raporuna” göre; Türkiye’deki gençler sosyal medya ortamında aktif bir tutum sergilemekte ve sosyal medyayı en çok eğlence (% 60), bilgi sağlama (% 59), serbest zaman geçirme (% 54), iletişim kurma (% 53), gündemi takip etme/gündem yaratma (% 51) ve eğitim-öğretim-araştırma (%47) amacıyla kullanmaktadırlar. Bunun yanında gençlerin yüzde 86’sı sosyal medya ortamlarına günde en az bir kez bağlanmakta yüzde 72’si günde birkaç kere bağlanmakta ve her üç gençten birisi sosyal medyada 3 saat vakit harcamaktadır.

Görüldüğü üzere dünyada ve Türkiye’de sosyal medya kullanımı bir ihtiyaçtan ziyade bağımlılığa ve yeni bir yaşam biçimine dönüşmeye başlamıştır.

Her branştan öğretmenin ve eğitimcinin madde bağımlılığı ile medya bağımlılığı konusundaki görüşü önemlidir. Ancak; genelde örf, adet, gelenek ve göreneklerin anlatıldığı, kültürel bilincin aktarılmasında ve oluşmasında etkin rol oynayan tarih dersini anlatan ve işleyen öğretmenlerin teknolojik gelişmeler ve kültür erozyonunu önlemede de önemli rolü vardır. Bu nedenle tarih öğretmenlerinin bu konularda neler düşündüğü, nelerle karşılaştığı ve neler önerdikleri de önem arz etmektedir.

En son hazırlanan taslak olarak yayınlanan tarih dersinin amaçlarına bakıldığında da (MEB 2015)’da iyi donatılmış, bireylerin toplum içinde bilinçli bir şekilde ya-

şayabilmeleri ve kendi kültürü özümseyebilmeleri önemli bir husus olarak karşımız çıkmaktadır. Programın bazı amaçları şunlardır:

- Öğrencinin birey ve toplumun bir parçası olarak sürdüreceği güncel hayatına ışık tutacak bir tarih bilinci geliştirmesine yardımcı olmak,
- Geçmişten bugüne insanlığın birikimli mirasını kavratmak,
- Türk milletinin ve kültürünün geçmişten bugüne serüvenini tarihî olarak kavratmak,
- Hoşgörü, uzlaşma, barış, insan hakları vb. evrensel temel değerleri tarih bilinci ışığında kavratmak,
- Öğrencileri kültür ve tarihî mirasa sahip çıkan bireyler olarak yetiştirmek,
- Günümüzdeki pek çok sosyo-ekonomik ve politik problemin kökeninin geçmişte olduğunu kavratarak mantıklı değerlendirmeler yapmalarını sağlamak,
- Günümüzü daha iyi anlamak ve yorumlamak için ihtiyaç duyulan değişimsüreklilik, çatışma-barış, göç-yerleşme gibi temel kavramları kavratmak,
- İnsan haklarına saygı ve farklılıkları hoş görme konusunda duyarlı olmayı sağlamak,
- Demokrasi için verilen mücadeleleri kavratarak demokrasinin korunması konusunda duyarlı ve aktif bireyler yetiştirmek.

Madde ve medya bağımlısı olan geçlerin bu ve benzeri davranışları sergilemesi mümkün değildir. O halde tarih öğretmenlerinin de sadece geçmiş anlatmak gibi bir görevi olmayıp; öğrencileri donanımlı ve bilinçli şekilde geleceğe hazırlamak gibi bir sorumluluğu da gündeme gelmektedir. Bu nedenle çağımızın önemli sorunlarından biri olan madde ve medya bağımlılığında tarih öğretmenlerinin görüşleri ve önerileri önemli yer tutmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, liselerde görev yapan tarih öğretmenlerinin madde bağımlılığı ve medya bağımlılığı konularındaki düşüncelerini tespit etmektir.

2. Yöntem

Bu çalışma, tarih öğretmenlerinin madde bağımlılığı ve medya bağımlılığı hakkındaki düşüncelerini öğrenmek amacıyla yapılmış betimsel bir araştırmadır ve veriler hem nicel hem de nitel yöntemlerle elde edilmiştir. Araştırma, sosyal bilimci olan tarih öğretmenlerinin, gençlikte değer erozyonu yaşanmasında etkili olan madde bağımlılığı ve medya bağımlılığı konularındaki görüşlerini tespit etmeye çalıştığından betimsel tarama modelinde ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama modeli geçmişte olmuş veya halen var olan bir durumu betimlemeyi amaç edinen araştırmalar için uygun bir modeldir (Karasar, 2006).

Araştırma, 2016 yılı Nisan ayında Mersin, Antalya ve Ankara ili merkez ilçelerde görevli, random yöntemle seçilmiş 130 tarih öğretmeni ile yapılmıştır.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin 56'sı (% 43) "bayan" 74'ü (% 57) "erkek"tir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin 32'si (% 24.6) "Antalya", 41'i (% 31.5) "Mersin" ve 57'si (% 43.9) "Ankara"da görevlidir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin 12'si (% 9.2) "1-5 yıl kıdem", 26'sı (% 20) "6-10 yıl kıdem", 29'u (% 22.3) "11-15 yıl kıdem", 41'i (% 31.5) "16-20 yıl kıdem", 17'si (% 13.1) "21-25 yıl kıdem" ve 5'i (% 3.9) "26 yıl ve üzeri kıdem"dedir.

Araştırma için önce literatür taraması yapılmıştır. Literatür taramasından sonra madde bağımlılığı ve medya bağımlılığı ile ilgili yapılan çalışmalar incelenmiştir. İncelenen çalışmalardaki bulgulardan hareketle madde bağımlılığı ve medya bağımlılığı ile ilgili anket maddeleri hazırlanmıştır. Anket çalışmasının yanında 7 soruluk açık uçlu soru formu da oluşturulmuştur. Anket soruları ve açık uçlu sorular hazırlanırken değerler eğitimi, sosyoloji ve psikoloji alanında uzman 5 kişiden görüş alınmıştır. Çalışmada ayrıntılı betimleme ile öğretmenlerin toplumsal hayat ile ilgili gözlemlerine dayanan geniş yorumlarının da alınması amaçlanmıştır. Araştırmada nicel verilerin analizi için SPSS 17.0 paket programı kullanılmıştır. Veriler, betimsel istatistik testi teknikleri kullanılarak çözümlenmiş frekans (f) ve yüzdelerle (%) ayrılmıştır. Nitel verilerin analizinde içerik analizi yöntemi izlenmiştir. Bunun için toplanan verilerin dökümü yapılmıştır. Bu işlemin ardından kategoriler ve kodlamalar yapılarak verilerin çözümlenmesi işlemine geçilmiştir. Elde edilen kategoriler frekanslar yolu ile sunulmuştur.

3. Bulgular ve Yorumlar

Tarih öğretmenlerinin *gazete okuma sıklığına* bakıldığında; "Hiç okumam" diyenler 0 kişi (% 0), "Ara sıra okurum" diyenler 19 kişi (% 14.6), "Genellikle okurum" diyenler 47 kişi (% 36.2), "Her zaman okurum" diyenler 64 kişi (% 49.2)'dür.

Tarih öğretmenlerinin *kitap okuma sıklığına* bakıldığında; "Hiç okumam" diyenler 0 kişi (% 0), "Ara sıra okurum" diyenler 8 kişi (% 6.2), "Genellikle okurum" diyenler 51 kişi (% 39.2), "Her zaman okurum" diyenler 71 kişi (% 54.6)'dir.

Tarih öğretmenlerinin *günlük internette geçirdikleri vakit* incelendiğinde; "1 saatten az" 58 kişi (% 44.6), "1-2 saat arası" 66 kişi (% 50.8), "3-4 saat arası" 6 kişi (% 4.6), "5-6 saat arası" 0 kişi (% 0), "6 saatten fazla" 0 kişi, (% 0)'dır.

Tarih öğretmenlerinin *İnterneti kullanım amaçlarına* bakıldığında (*iki seçenek işaretlemeleri istendi*); ilk sırayı "sosyal medya" (114 kişi) almaktadır. Daha sonra sırasıyla, "eğitim programları ve çalışmaları" (96 kişi), "film izlemek" (72 kişi), Diğer "eğlence, müzik, haber okumak, hobi kanalları izlemek" (63 kişi), "belgesel izlemek" (38 kişi), "oyun oynamak" (9 kişi) olarak sıralanmıştır.

Tarih öğretmenlerinin *'bağımlılık' denilince aklınıza ne geliyor?* "birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz" sorusuna verdikleri cevaplara göre; ilk aklı gelen bağımlılık unsuru "internet" (112 kişi) olurken; bunu sırasıyla, "uyuşturucu" (108 kişi), "alkol" (95 kişi), "sigara" (93 kişi), "sosyal medya" (82 kişi), "televizyon" (76 kişi), diğer 'dedikodu'

(1 kişi), *kitap* (0 kişi), *gazete* (0 kişi). Kitap ve gazetenin bağımlılık unsuru olarak görülmediği de tespit edilmiştir.

Tarih öğretmenlerinin anket sorularına verdikleri cevaplar şu şekildedir:

Tablo 1. Öğretmenlerin madde bağımlılığı ve medya bağımlılığı ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar

	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1.Maddelere "sigara alkol, uyuşturucu vb.) kolaylıkla ulaşılabilirliğini düşünüyorum	91	70	39	30	-	0
2.Madde kullandığımı fark ettiğiniz öğrenciniz oldu mu?	25	19.3	13	10	92	70.7
3.Eğitim ortamlarında teknolojik araç gereçlerin kontrolsüz kullanılması öğrencilerin teknolojik bağımlılığını tetiklemektedir.	47	36.2	83	63.8	-	0
4.Öğrencilerinizin internette geçirdikleri vakit ile ilgili veliler şikâyetinde bulunuyor mu?	104	80	26	20	-	0
5.Velilere çocuklarının bağımlılıkları hakkında bilgi verdiğiniz zaman çözüm bulma konusunda duyarlılık gösteriyorlar mı?	11	8.5	38	29.2	81	62.3
6.Öğrencilerinizin vakitlerinin büyük bölümünü internet başında geçirdiklerinden dolayı eğitim süreçlerinin olumsuz etkilendiğini düşünüyor musunuz?	123	94.6	7	5.4	-	0
7.Sosyal medya bağımlılıklarından dolayı sosyalleşmeyen öğrencileriniz var mı?	48	36.9	55	42.3	27	20.8
8.Gençlerin maddeye (alkol-sigara-keyif verici zararlı maddeler vb.) kolayca ulaşabildiğini düşünüyor musunuz?	127	97.7	3	2.3	-	0
9.Madde kullanmadan önce alınacak tedbir madde kullanmaya başladıktan sonra bırakılmak için yapılan harcama ve verilen emekten daha etkilidir.	124	95.4	6	4.6	-	0
10.Kültür emperyalizminin gençliğin özenti kültürüne yönelmesinde etkisi büyüktür.	119	91.5	11	8.5	-	0
11.Gençlerin bağımlısı olduğu oyunların ve sosyal medya uygulamalarının kültürel yozlaşmaya neden olduğunu düşünüyorum.	79	60.8	48	36.9	3	2.3
12.Aile kavramının zarar görmesinde madde bağımlılığı ve internet (sosyal medya) bağımlılığının etkili olduğunu düşünüyorum.	86	66.1	37	28.5	7	5.4
13.Televizyonlardaki lise öğrenci profillerinin öğrencilerin olumsuz tutum, davranış ve değerler kazanmasında etkili olduğunu düşünüyorum.	79	60.8	51	39.2	-	0
14.Televizyon programlarında bağımlılıkları tetikleyecek unsurlar yer almaktadır.	96	74	32	24.5	2	1.5

Cevabınız evet ise örnek verebilir misiniz?

10 numaralı katılımcı: *Hemen hemen birçok dizi ve filmde alkol ve sigara kullanımı gösterilmektedir. Bazen sigara ve alkol kullanınca rahatlık veriyor gibi algılar oluşturan sahneler bile oluyor.*

16 numaralı katılımcı: *Özellikle çarpık ilişkiler gençlerin daha çok ilgisini çekiyor. Çarpık ilişkileri öyle detaylı anlatıyorlar ki, bu süreçte alkol, uyuşturucu madde kullanımı ve bu maddeler zevk veriyor gibi gösteriliyor. Bir partide alkol ve/veya madde kullanan bir genç arkadaşının annesi ile birlikte olabiliyor. Bu ve benzeri birçok sahneler sergileniyor. Ergenlik çağındaki gençlerin bundan etkilenmemesi mümkün değildir.*

35 numaralı katılımcı: *Madde üreten ve satan insanlar zengin olarak gösteriliyor. Onların yaşantısına özentiler oluşabilir.*

43 numaralı katılımcı: *Çok sevilen başrol oyuncularının alkol tüketmesi, sigara içiş şekli olumsuz model olabilir. Eskiden, Ayhan Işık tarzı sigara içmeye çalışan arkadaşlar vardı.*

79 numaralı katılımcı: *Telefon reklamları, önemli roldeki kişilerin kullandıkları telefonlar, içtikleri sigara markası örnek alınabiliyor. Film ve dizilerde partiler düzenlenmesi ve buradaki olayların gençlerde heves ve merak oluşmasına neden oluyor. Özentiler oluşuyor.*

92 numaralı katılımcı: *Bilgisayar oyunlarının filmlerdeki oyuncular tarafından oynanması reklam oluyor, herkes o oyunları oynamaya çalışıyor. Ünlü birisi selfi çekirmeye başladı selfi çığırını açtı. Bazı haber programlarında oyunlar ve ürünlerin reklamları yapıyorlar gençlerde özentiler oluşabiliyor.*

118 numaralı katılımcı: *Gerek madde kullanımı, gerekse medya bağımlılığı televizyon kanallarında ve internet üzerinde kolaylıkla sergileniliyor. Daha önemlisi ve tehlikelisi ise "subliminal mesajlar". Artık birçok bağımlılık subliminal mesajlar kullanılarak gizli-gizli bilinçaltına işleniyor.*

2. sorunun devamında “Madde kullandığımı fark ettiğiniz öğrenciniz olduysa nasıl bir yol izlediniz?” sorusu öğrencilere soruldu. Bu soruya 8 öğretmen cevap verdi. Bu cevaplara göre 4 öğretmen rehberlik servisine haber verdiğini ve öğrenciyi rehberlik servisine yönlendirdiğini, 2 öğretmen ise hem veli ile hem de öğrenci ile görüştüğünü, 1 öğretmen ise polise haber verdiğini, diğer 1 öğretmen ise okul idaresi ve veli ile görüştüğünü belirtmiştir.

Tablo 1’e bakıldığında tarih öğretmenlerinin tamamı öğrencilerin kullanımı yasak maddelere kolaylıkla ulaşabildiğini düşünmektedir. Öğretmenlerin bir kısmının da öğrencileri arasında madde kullananları fark ettiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler eğitim ortamlarında teknolojik araç gereçlerin kontrolsüz kullanılmasının öğrencilerin teknolojik bağımlılığını tetiklediğini düşünmektedirler. Öğretmenler öğrencilerinin internette geçirdikleri vakit ile ilgili velilere şikâyetle bulduklarını ancak velilerin büyük bir bölümünün bu konu ile ilgili çözüm bulmada duyarlılık göstermediğini belirtmiştir. Öğretmenler öğrencilerinin vakitlerinin büyük bölümünü internet başında geçirdiklerinden dolayı eğitim süreçlerinin olumsuz etkilendiğini düşünmektedir. Öğretmenler öğrencileri arasında sosyal medya bağımlılığından dolayı sosyalleşemeyen öğrencilerinin olduğu belirtirken, öğrencilerinin maddeye (alkol-sigara-keyif verici zararlı maddeler vb.) kolayca ulaşabildiğini düşündüğü görülmektedir. Öğretmenler kültür emperyalizminin gençliğin özenti kültürüne yönelmesinde etkisinin büyük olduğunu, öğrencilerin bağımlısı olduğu oyunların ve sosyal medya uygulamalarının kültürel yozlaşmaya neden olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca; aile kavramının zarar görmesinde madde bağımlılığı ve internet (sosyal medya) bağımlılığının etkili olduğunu ve televizyonlardaki lise öğrenci profillerinin öğrencilerin olumsuz tutum, davranış ve değerler kazanmasında etkili olduğunu düşünmektedirler.

Tarih öğretmenlerinin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar şu şekildedir:

Tablo 2. Tarih öğretmenleri madde bağımlılığı ve medya bağımlılığı konusunda ne yapabilir?

	Frekans
Özenti kültürü yerine kendi öz kültürümüzü anlatabilirler.	109
Tarihteki önemli şahsiyetler hakkında bilgi vererek, drama yaptırarak, empati yaptırarak vb. etkinliklerle öğrencilerin onları model alması sağlanabilir.	65
Kültür emperyalizminin iyi anlatılması gereklidir.	41
Batılı ülkelerin filmlerde, dizilerde ve sosyal medyada gösterdiği, reklamını yaptığı birçok şeyi kendi ülkelerinde uygulamadığı örneklerle açıklanabilir.	38
Her hafta veya iki haftada bir ders öncesi güncel konulara yönelik sohbet ortamı oluşturulup gençlere bağımlılık ve diğer hassas konularda bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışması yapılabilir.	32
Akıllı tahtaların ve tabletlerin kullanımı ile ilgili sıkı kontroller yapılmalıdır.	28
Okul çevresindeki sigara ve alkol satan yerler kapatılmalı, internet kafeler kontrol edilmelidir.	26
Manevi değerleri benimsetici örnek işleyişler yapılabilir.	22
Sadece tarih öğretmenleri değil tüm öğretmenler okul bahçesinin önünde sigara içmeyi bırakabilir.	3

Öğretmenler, tarih öğretmenlerinin madde bağımlılığı ve medya bağımlılığı konusunda; özenti kültürü yerine kendi öz kültürümüzün anlatıla bilmesinin, tarihteki önemli şahsiyetler hakkında bilgi vererek, drama ve empati yaptırarak vb. etkinliklerle öğrencilerin onları model almasının sağlanabilmesine ve kültür emperyalizminin iyi anlatılması gerektiğine inanmaktadır.

Tablo 3. Gençliğin arasında madde kullanımının yaygınlaşmasında sizce etkili olan faktörler nelerdir?

	Frekans
Özenti	103
Aile ortamı ve arkadaş çevresi	96
Parçalanmış ailelerin olması, çocukların arayış içinde olması, ailelerin çocukları ile yeterince ilgilenmemesi	87
Maddelere kolay ulaşılabilir olması, okulların etraflarında içkili mekânların olması ve yeterince kontrol yapılmaması	70
Gençlerin gelecekte beklenmesinin olmaması	64
Sevgisizlik ve bir gruba dâhil olma isteği	58
Kendini ispatlama isteği ve gayreti	52
Manevi yoksunluk	43
Sosyal medya etkisi, izledikleri videolarda gençliğin madde kullandığı zaman daha mutlu ve istediğini yapabiliyor gibi gösterilmesi	41
Gençlerin yeterince bilgilendirilmemesi	32
Gençlerin olumsuz davranışları daha çabuk benimseyebilecekleri yaşta olması	27
Büyük şehirlerde toplumsal kontrolün olmaması	2

Öğretmenler gençliğin arasında madde kullanımının yaygınlaşmasında etkili olan başlıca unsurları; özenti, aile ortamı ve arkadaş çevresi, parçalanmış ailelerin olması, çocukların arayış içinde olması, ailelerin çocukları ile yeterince ilgilenmemesi ve maddelere kolay ulaşılabilir olması, okulların etraflarında içkili mekânların olması ve yeterince kontrol yapılmaması olarak görmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerde internet bağımlılığının ve madde kullanımının artması eğitim kurumlarında öğretmen öğrenci ilişkilerini sizce nasıl etkiliyor?

	Frekans
Öğretmen-öğrenci ilişkileri zayıflıyor. İlişkiler olumsuz yönde etkileniyor. İlişkiler kötüye gidiyor.	112
Saygı ve sevgi gibi önemli değerler kayboluyor.	83
Öğrenciler okula sadece mecburiyetten geliyorlar, okulda sadece zaman geçiriyorlar.	78
Ders esnasında telefonla oynuyorlar, ya internete giriyorlar yada oyun oynuyorlar. Bu durumda öğretmenle münakaşa yaşanmasına neden oluyor.	69
Öğrenmeye kendilerini kapatıyorlar, bu durumda akademik başarılarını etkiliyor.	52
Öğrenciler önce öz saygılarını kaybediyor, sonra öğretmene ve çevreye saygısını kaybediyor.	33
Öğrenci yaşının da etkisiyle öğretmenlerden ziyade sosyal medya ve arkadaş grubunun etkisinde kalıyor, öğretmenlerden sürekli tenkit ve eleştiri alırken sosyal medyada ve madde kullandığı ortamlarda eğlence ve mutluluğu bulduğu hissine kapılıyor. Bunun geçici olduğunu öğretmen örneklerle anlatmalıdır.	5
İnternet bilgiye ulaşmak yerine, eğlence ve zevk aracı olarak kullanılıyor. Bu sebeple öğrenciler ödevlerini yapmak yerine internette boşa vakit harcıyor.	4

Öğretmenler, öğrencilerde internet bağımlılığının ve madde kullanımının artmasının eğitim kurumlarında öğretmen öğrenci ilişkilerini ağırlıklı olarak şu şekilde etkilediğini belirtmişlerdir: Öğretmen-öğrenci ilişkileri zayıflıyor, ilişkiler olumsuz yönde etkileniyor, ilişkiler kötüye gidiyor. Saygı ve sevgi gibi önemli değerler kayboluyor. Öğrenciler okula sadece mecburiyetten geliyorlar, okulda sadece zaman geçiriyorlar.

Tablo 5. Anne-Babaların çocukları ile olan ilişkileri madde kullanımını etkilemekte midir? Neden?

	Frekans
Evet, etkilemektedir, kesinlikle etkiler.	130

Öğretmenler anne-babaların çocukları ile olan ilişkilerinin madde kullanımını etkilediğine inanmaktadırlar. Neden sorusuna verilen cevaplara bakıldığında öğretmenlerin büyük bir bölümü benzer cevapları vermiş ve benzer kaygıları belirtmişlerdir. En çok kaygı anne-baba sevgisi görülmediği zaman çocukların başka arayışa gireceği yönündedir. Örneğin; 12 numaralı katılımcı: *- çocukların sevgi görmediği için sevgiyi başka yerlerde aradığı bu nedenle madde kullanımı ve daha farklı kötü süreçlere de sürüklendiğini belirtiyorlar.*

69 numaralı katılımcı: *Anne-babası sorunlu olan veya ayrılan çocukların madde kullanımı ve/veya sosyal medya bağımlılığı daha fazla oluyor. Bu nedenle ayrılma süreci ve ayrılık sonrası çocuklarla olan diyaloglar çok dikkatli ve özenli olmalıdır.*

72 numaralı katılımcı: *Özellikle erkek çocuklarda daha etkili oluyor, kendisini maddeye yönlendirebiliyor. Sevgiyi orada arıyor.*

83 numaralı katılımcı: *Baskıcı bir ailede yetişen çocuk stresten kurtulmak için maddeye başvurabiliyor. Sosyal medyada arayış içine girebiliyor.*

88 numaralı katılımcı: *Çocuk ailesiyle paylaşmadığını arkadaş ortamında paylaşmak isteyecektir. O ortamda da kendisini ispat etmek için birçok şeyden taviz verebilir.*

123 numaralı katılımcı: *Ailede huzur, sevgi ve mutluluk ortamı varsa bir çocuk kolay kolay madde kullanımına başvurmaz, mutluluğu sevgiyi sanal ortamlarda aramaz. O sebeple aile çok önemli, aile kaybolursa birçok olumsuz bağımlılık artar.*

Tablo 6. Toplumda bağımlılık sorununun artması ülkemizin geleceğini sizce nasıl etkiler?

	Frekans
Sorunlu bir nesil oluşur	94
Olumsuz, kötü etkilenir	85
Sağlıksız ve bilinçsiz bir nesil meydana gelir	58
Birlik ve beraberlik sarsılır	43
Nitelikli bireylerin yetişmesi engellenir	21
Toplum yapısı bozulur, can güvenliğimiz tehlikeye girer	16
Bu alanda sağlık harcamaları artar	4

Öğretmenler, toplumda bağımlılık sorununun artmasının ülkenin geleceğini etkileyeceğini belirtirken şu endişeleri taşımaktadırlar: Sorunlu bir nesil oluşacağı, gençliğin olumsuz ve kötü etkileneceği, sağlıksız ve bilinçsiz bir nesil yetişeceği endişeleri ağır basmaktadır.

Tablo 7. Birçok sosyal medya uygulaması ile öğretmen ve öğrencilerin sürekli iletişim halinde olmasının ne gibi sonuçlar doğuracağını düşünüyorsunuz?

	Frekans
Seviye ve sınır kalkabilir, seviye ayarlanamaz ise yüz göz olunur.	80
Dikkatli olunmalıdır, olumsuz sonuçlara yol açabilir.	75
Sosyal ortamlarda sürekli iletişim doğru bir davranış değildir.	68
Ödev kontrolü, ders takibi vb. eğitim amaçlı görüşme olabilir ama seviyenin iyi ayarlanması gereklidir.	17
Öğretmenin ve öğrencinin niyeti de önemli, yanlış davranışlar sergilenebilir.	9
Fikrim yok	8
Öğrenci öğretmenine sorunlarını anlatabilir doğa bilecek bazı sorunların önüne geçilebilir.	5
Ne konuşacaklar ise okulda konuşunlar, bir sorun varsa öğretmeni ailesi arasın	1

Öğretmenler sosyal medya uygulaması ile öğretmen ve öğrencilerin sürekli iletişim halinde olmasının ağırlıklı olarak şu sonuçları doğurabileceğini belirtmişlerdir: Seviye ve sınır kalkabilir, seviye ayarlanamaz ise yüz göz olunur. Dikkatli olunmalıdır, olumsuz sonuçlara yol açabilir. Sosyal ortamlarda sürekli iletişim doğru bir davranış değildir.

Tablo 8. Devletin maddeye ulaşımı engelleme konusunda hangi önlemleri almasını istersiniz?

	Frekans
Medyada madde bağımlılığı ve sosyal medya bağımlılığı ile ilgili daha fazla kamu spotuna yer verilmelidir.	75
Okul etraflarının iyi denetlenmesi, kafe, büfe gibi yerlerin iyi kontrol edilmesi gerekir.	60
Televizyonlarda sigara ve içki sahnelerini karartmak yerine bu sahnelerin konmaması için bir çalışma yapılabilir.	52
Fiyatları artırmak yerine, satışa müdahale edilmelidir. Özellikle kaçak ürünlere ve 18 yaş altı kişilere satış yapanlara ağır cezalar getirilmelidir. Ciddi yaptırımlar olmalıdır.	46
Gençlerin sorumluluk alacakları ortamlar oluşturulmalıdır.	37
Sivil toplum kuruluşları gençlere yönelik sosyal sorumluluk çalışmalarını daha da artırmalıdır.	26
Gençlerin sağlıklı ve kültürlü olarak toplumda yer bulabilmelerine yönelik spor ve sosyal etkinlikler artırılmalıdır.	21
Aile ve çevreye de bilinçlendirme eğitimleri verilmelidir. Her şey polisten beklenmemelidir.	16
Kötü örnekler gösterilmelidir.	2

Öğretmenler, maddeye ulaşımı engelleme konusunda devletin başlıca şu önlemleri almasını beklemektedir: Medyada madde bağımlılığı ve sosyal medya bağımlılığı ile ilgili daha fazla kamu spotuna yer verilmelidir. Okul etraflarının iyi denetlenmesi, kafe, büfe gibi yerlerin iyi kontrol edilmesi gerekir. Televizyonlarda sigara ve içki sahnelerini karartmak yerine bu sahnelerin konmaması için bir çalışma yapılabilir. Fiyatları artırmak yerine, satışa müdahale edilmelidir. Özellikle kaçak ürünlere ve 18 yaş altı kişilere satış yapanlara ağır cezalar getirilmelidir. Ciddi yaptırımlar olmalıdır.

4. Sonuç

Tarih öğretmenlerini, öğrencilerin maddeye kolay ulaşabildiğini düşünürken, anne-babaların bu konudaki tutumunu da yeterli bulmamaktadırlar ve ailelerin madde bağımlılığının artmasında etkili olduğuna vurgu yapmaktadırlar.

Tarih öğretmenlerinin bu tespit ve kaygıları TUBİM (2012)'in "Uyuşturucu Madde Raporu" ile örtüşmektedir. Bu rapora göre, uyuşturucu kullanan çocukların % 1,1'inin ailesinde uyuşturucu kullanan olduğu ve uyuşturucu kullananların % 87,4'ü anne, baba ve kardeşlerden birisidir. Kutlu (2011) yaptığı çalışmaya göre de son yıllarda kadınların madde kullanımının önemli oranda artış gösterdiğini belirtmiştir. Ülkemizde genelde gençliğe yönelik çalışmalar yapılırken kadınlara yönelik yeterli çalışmaların yapılmadığını da belirtmiştir. Türkiye'de öncelikle cinsiyetler arasındaki farkı ortaya koyabilecek tanımlayıcı ve ilişki arayıcı çalışmaların yapılması sonra konunun önemine göre madde kullanımını önlemeye ve zararlarını azaltmaya yönelik politikalar belirlenip tedavi yaklaşımlarının düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Türkiye'de madde kullanımını konusunda bir artış gözükse de Türkiye'deki madde kullanım oranlarının Dünya ve Avrupa'ya oranla düşük olduğu bunun en önemli nedenlerinden birinin de aile ve toplumsal bağların sıkı olmasına bağlıdır (TUBİM, 2012). Ülkemizde aile kurumu birçok kötü davranışın önüne geçmede hala en önemli sigorta konumundadır.

Yapılan çalışmada da öğretmenler sivil toplum kuruluşlarının da bu konuda daha fazla çalışma yapmasını beklemekte ve madde bağımlılığının engellenememesi durumunda ileride ülkemizde ciddi sıkıntı ve sorunların yaşanacağı kaygısını yaşamaktadırlar. Öğrencilerin maddelere kolay ulaşabildiği, arkadaş çevresinin ve özenti ile merakında gençler arasında yaygın olduğunu belirten öğretmenler, özellikle okul çevrelerindeki kafe ve büfe gibi mekanlar ile alkol ve sigara satan mekanların iyi denetlenmesini bekledikleri görülmektedir. Medya bağımlılığı konusunda da oldukça endişeli görünen öğretmenlerin kendilerini interneti ortalama günde 1-2 saat arasında kullanıyor olması ve genelde eğitim ve kültürel amaçlı çalışmalarda kullanmaları konuya bakış açılarının önemi açısından değerlidir. Ayrıca öğretmenlerin tamamının kitap ve gazete okuyor olması ve medya bağımlılığının olumsuz yanlarının da farkında olması önem arz etmektedir. Öğretmenlerin internet ve medya bağımlılığı konusunda daha dikkatli davranılması gerektiğini belirtmeleri özellikle tarih derslerinde kültürel yozlaşmanın önüne geçebilecek etkinlik ve faaliyetler yapılmasını istemeleri dikkat çekmektedir.

Tarih öğretmenlerinin aile kavramının önemine vurgu yapması sağlam ailenin hem madde bağımlılığı hem de sosyal medya bağımlılığının önlenmesinde önemli olduğunu vurguladığı görülmektedir. Aile içi iletişim olursa öğrencilerin akran ve çevreden özenti ile oluşabilecek kötü davranışlarının da önüne geçilebileceği unutulmamalıdır. Tarih öğretmenlerinin İnterneti genel olarak "sosyal medya" ve "eğitim

programları ve çalışmaları” için kullandığı görülmektedir. Tarih öğretmenlerinin ‘Bağımlılık’ denilince aklına ilk gelenlerin internet ve uyuşturucu olduğu görülmektedir. Tarih öğretmenleri öğrencilerin “maddelere” kolaylıkla ulaşabildiğini düşünmektedir. Öğretmenler ayrıca; eğitim ortamlarında teknolojik araç gereçlerin kontrolsüz kullanılmasının öğrencilerin teknolojik bağımlılığını tetiklediğini, öğrencilerin internette geçirdikleri vakit ile ilgili velilerin şikâyette bulduklarını, öğrencilerin vakitlerinin büyük bölümünü internet başında geçirdiklerinden dolayı eğitim süreçlerinin olumsuz etkilendiğini düşündükleri ve bağımlılıklarından dolayı sosyalleşemeyen öğrencilerin olduğunu belirtmişlerdir. Tarih derslerinde kendi kültürümüzü anlatarak, yabancılaşmadan ve kültür emperyalizminden kurtarılan gençliğin oluşabileceğine inanmaktadırlar. Öğretmenler, özenti kültürünün yok edilmesi için özellikle medyanın bu konuda daha hassas davranması gerekliliği hususunda önerileri vardır. Tarih öğretmenleri her ne kadar eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yapılsa da özellikle uyuşturucu maddelere ulaşımın engellenmesi konusunda daha sıkı çalışmaların yapılmasının bir zorunluluk olduğuna da inanmaktadırlar.

5. Kaynakça

- Al-Menayes, J. (2014). The Relationship Between Mobile Social Media Use And Academic Performance In University Students, *New Media and Mass Communication*, (25), 23-29.
- Al-Menayes, J. J. (2015). Dimensions Of Social Media Addiction Among University Students in Kuwait, *Psychology and Behavioral Sciences*; 4,(1), 23-28.
- Christofides, E., Muise, A. and Desmarais, S. (2009) Information Disclosure and Control on Facebook: Are They Two Sides of the Same Coin or Two Different Processes?, *Cyberpsychology & Behavior*, 12, (3), 341-5.
- EMCDDA 2013 Ulusal Raporu (2013). (2012 Verileri) Reitox Ulusal Temas Noktası, *2013 Türkiye Uyuşturucu Raporu*, Türkiye Uyuşturucu Ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (Tubim), Ankara <http://www.sck.gov.tr/oecd/2013%20T%C3%BCrkiye%20Uyu%C5%9Fturucu%20Raporu.pdf> (erişim tar: 12.04. 2016).
- Gençlik ve Sosyal Medya Araştırma Raporu (2013), T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı, Eğitim, Kültür ve Araştırma Yayın No:79, Gençlik Araştırmaları Yayın No:4, (Ed. Mehmet Bulut).
- Işık, U. ve Topbaş H. (2015). Facebook ve Bağımlılık: Medya Bağımlılığı Araştırması, *International Journal of Social Science*, (38), 319-336.
- Karasar, N.(2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel yayın Dağıtım.
- Kutlu, Y. (2011). Kadının Madde Kullanımı ve Bağımlılığı, *Psikiyatri, Journal of Psychiatric Nursing*;2(2):90-93.
- MEB (2015). *Ortaöğretim Tarih Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı
- Ögel, K., Çorapçıoğlu, A. & SIR, A. (2004). Türkiye’de Dokuz İlde İlk ve Lise Öğrencilerinde Tütün, Alkol ve Madde Kullanım Yaygınlığı, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 15.
- Özer, Ö. A. (1991). *Lisede Öğrencilerin Psikoaktif Madde Kullanımına Yaklaşımı ve Demografik Özellikler*, Uzmanlık Tezi, İstanbul: Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi.
- Przybylski, A., Murayama, K., DeHaan, C. and V. Gladwell (2013). Motivational, Emotional, And Behavioral Correlates Of Fear Of Missing Out, *Computers in Human Behavior*, (29), 1841-1848.

Tosun, M. (2008). *Madde Bağımlılığına Genel Bakış, Türkiye’de Sık Karşılaşılan Psikiyatrik Hastalıklar*, İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri, Sempozyum Dizisi, No:(62), Mart, 201-220.

TUBİM (2011). *Türkiye Uyuşturucu Raporu*, Ankara.

TUBİM (2012), *Madde Kullanım Yaygınlığı*, s.151-154, Erişim Tarihi 10 Kasım 2015, <http://www.kom.gov.tr/Tr/HaberDetay.asp?HKey=220>

TÜİK Haber Bülteni,(2014). Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar, 2013 Sayı: 16121

TÜİK, Basın Odası Haberleri (2014). Çocuklar En Çok Suç Mağduru, Sayı: 2014 / 50

http://www.tuik.gov.tr/basinOdasi/haberler/2014_50_20140821.pdf Erişim tarihi: 02.01.2016)

(<http://www.psikiyatri.org.tr/pagepublic.aspx?menu=45> Erişim tarihi:10.11.2015).

TÜİK (2015). Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar 2014, Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, 04 Ağustos 2015, Sayı: 18525 <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18525>

EXTENDED ABSTRACT

In recent years, drug use the young have recently been tried to be pulled in, and media and social media addiction that has turned into a new type of addiction through the development in social media have gradually increased day by day. These addictions have caused both schools, families and social surroundings to be affected negatively. Drug use that has been tried to be reduced to children at elementary grade, and telephones and computers glued to the hands of children even at the age of 3-4 provide evidences of encountering different problems in future. For that reason, it has become inevitable to raise more conscious individuals upon both drug addiction and media addiction and to create a conscious society.

Drug use is an important problem; it has not been very common in Turkey as it is in other European countries, and it is a subject that should be discussed for all its medical, law, social and security dimensions and risk factors. According to the results of “Attitude and Behavior Research Related to Tobacco, Alcohol and Drug Use in General Population in Turkey” (TUBİM GPS Research) carried out by TUBİM first in country sample in 2011 and “Attitude and Behavior Research Related to Tobacco, Alcohol and Drug Use at Schools in Turkey” (TUBİM SPS Research), the individuals who tried any kind of drug including cannabis at least once (lifelong drug use prevalence) was determined as 2.7% in 15-64 age group and as 1.5% in 15-16 age group. Whereas lifelong drug use had 3.5% prevalence in males, it is 2.6% in females (EMCDDA, 2013; 18-19).

Another matter of addiction is media and social media addiction.

There is no problem in media and social media use, the problem is its turning into an addiction dimension. Social media as an environment which was used to follow a group constantly using internet, social media environments, television, radio, and newspaper separately, finding virtual friends in game and chat environments, and to find members even for terrorist organizations should be discussed in its all aspects.

In rapidly changing information environment to which internet, social media and other new communication technologies pioneer, the relationships that individuals leaning to different communication sources develop at an addiction level are remarkable. Mass communication period as the prior and internet-based implementations and social media as the subsequent

have played a very active role in individuals' creating their own communication channels. Subsequently, new relationships on "addiction" basis have emerged. Media and addiction relationship have become the inevitable concepts of new technological improvements (Işık and Topbaş, 2015).

According to Al-Menayes (2014), internet addiction has not thoroughly been accepted as a psychiatric disorder; however, it has been considered as a type of addiction individuals get significantly worried. People including the young and students as the leading waste their time instead of developing their academic aspects. Cyber addiction negatively affects their performance. Furthermore, individuals' not sleeping until late hours at night cause them to have health problems arisen from sleep deprivation.

The purpose of this study was to determine the opinions of history teachers carrying on their duties in high schools related to drug addiction and media addiction.

Research Model : This study was a descriptive research carried out to learn the opinions of history teachers upon drug addiction and media addiction. Relational screening method as a descriptive screening model was used because the research tried to determine the opinions of history teachers as a sociologist upon drug addiction and media addiction that were efficient upon young people's experiencing value erosion. Screening model is appropriate for the researches aiming to describe a situation that happen in the past or still present (Karasar, 2006).

Sample: The research was carried out with 130 history teachers chosen randomly among the teachers assigned in Mersin, Antalya and Ankara provincial centers in April 2016.

Collection and Analysis of Data: Literature was primarily reviewed for the research. After the literature review, the studies on drug addiction and media addiction were analyzed. In reference to the findings in the analyzed studies, the relevant questionnaire related to drug addiction and media addiction was prepared. Beside the questionnaire, an open-ended questionnaire form including 7 questions was also prepared. While preparing the questionnaire items and open-ended questions, opinions of 5 psychology, values education and sociology experts were asked. SPSS 17.0 package software was used for the analysis of the data in the research. The data were analyzed using descriptive statistical test techniques, and distributed to frequency (f) and percentage (%).

In the research, almost all history teachers were noticed to spend max 2 hours on the Internet daily, and they used the Internet more on "social media" and "educational programs and studies." What comes first to the minds of history teachers on "addiction" was noticed to be internet and drug. History teachers considered students to reach the "drugs" easily. Furthermore, teachers also mentioned that uncontrolled use of the technological tools in educational environments triggered technological addiction of the students, parents complained on the time students spent on the internet because students spent most of their time on the internet, their educational process affected negatively, and there were non-social students due to the addictions. History teachers believed that it was possible to get the young rid of culture imperialism and alienation explaining our own culture in history lessons. Teachers offered suggestions on media's behaving more sensitive on eliminating the winnable culture. History teachers also believed that further studies should be carried out upon preventing especially the access to drugs despite awareness trainings have been held.